

УДК 341.4

О. М. ЛОЩИХІН, С. Б. ПОГРЕБНИЙ, Р. В. ЯЩЕНКО

Олександр Миколайович Лощихін, доктор юридичних наук, професор, професор Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

Сергій Борисович Погребний, студент VI курсу Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

Роман Вікторович Ященко, студент VI курсу Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНОЇ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ СУДАМИ УКРАЇНИ: ГАРАНТУВАННЯ ТА НАБЛИЖЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Згідно зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю¹. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. З проголошенням України незалежною державою право кожного на судовий захист стало одним із фундаментальних прав людини, гарантованих у конституційному порядку. Закріплене в конституціях більшості розвинутих держав, воно посідає чільне місце в структурі конституційно-правового статусу людини та є необхідним фактором. Право на правосуддя відображається в основних засадах судочинства. Тому зміст цього права складається із наступних елементів: доступність правосуддя; право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення; незалежність і неупередженість суду; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; право на захист; публічність судового розгляду; розгляд справи в найкоротший строк, що передбачений законом².

Право людини і громадянина на судовий захист належить до громадянських прав, причому містить у собі юридичну гарантію від свавілля як з боку окремих осіб, так і держави.

Юридичні гарантії – це надання державою формальної (юридичної) загальнообов'язковості умовам, які необхідні для того, щоб кожна людина могла скористатися своїми конституційними правами і свободами. Юридичні гарантії встановлюються державою в Конституції та нормах чинного законодавства. Їх метою є реальне забезпечення правовими засобами максимального здійснення, охорони й захисту конституційних прав і свобод громадян³.

Зокрема, Основним Законом передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового захисту, що передбачено ст. 55 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Це означає, що кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі ст. 64 Конституції України не може бути обмежене⁴. Також зазначеною статтею кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Це означає, що кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантоване державою право оскаржити в суді загальної юрисдикції рішення, дії чи бездіяльність будь-якого органу державної влади, органу місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, якщо їх рішення, дія

чи бездіяльність порушують або ущемляють права і свободи зазначених осіб чи перешкоджають їх здійсненню, а тому потребують правового захисту в суді. Такі скарги підлягають безпосередньому розгляду в судах незалежно від того, що прийнятим раніше законом міг бути встановлений інший порядок їх розгляду (оскарження до органу, посадової особи вищого рівня щодо того органу і посадової особи, що прийняли рішення, вчинили дії або допустили бездіяльність). Подання скарги до органу, посадової особи вищого рівня не перешкоджає оскарженню цих рішень, дій чи бездіяльності до суду⁵.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань, звертатися за захистом до суду та інших державних органів. Також кожен має право звернутися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а після використання всіх національних засобів правового захисту – за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Отже, у нашій країні права людини задекларовані основоположною цінністю. Законом від 17 липня 1997 р. в Україні було ратифіковано Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, за ст. 19 якої з метою забезпечення виконання зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини, який функціонує на постійній основі⁶.

У такий спосіб було визнано юрисдикцію Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) та в подальшому було прийнято Закон України від 23 лютого 2006 р. «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»⁷. Отже, Конвенція стала частиною національного законодавства з визначенням її пріоритетності стосовно норм вітчизняного законодавства, рішення ЄСПЛ – підлягати виконанню, а правові прецеденти, що містяться в них, – застосуванню під час здійснення правосуддя⁸.

Закон про виконання рішень ЄСПЛ регулює відносини, які виникають у зв'язку із зобов'язанням України з виконання рішень ЄСПЛ; необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції та протоколів до неї; впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів з прав людини; створенням умов для зменшення числа заяв до ЄСПЛ проти України⁹.

Проте протягом багатьох років в українській правовій системі імплементація норм Конвенції та застосування практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя запроваджувалися досить повільно, що зумовило масові порушення прав людини, а згодом і величезну кількість звернень до ЄСПЛ з боку наших громадян¹⁰. За офіційними статистичними відомостями ЄСПЛ у 2014 р. Україна посідала перше місце за кількістю поданих скарг до ЄСПЛ¹¹.

Місце практики ЄСПЛ в Україні з прийняттям Закону набуло нормативної визначеності. Отримала нормативне закріплення не тільки обов'язковість виконання рішень Суду, постановлених проти України, а й застосування Конвенції та практики ЄСПЛ як джерел права.

По-перше, судовим прецедентом визнається практика ЄСПЛ з прав людини, а не національних судів. По-друге, судовий прецедент не займає головного місця у вищезазначеному Законі. Джерелом права визнано саму Конвенцію, та лише у випадку мовних розбіжностей і необхідності тлумачення окремих положень використовується прецедентна практика ЄСПЛ¹².

Дійсно, під час розгляду справи, аргументація своєї позиції з посиланням на відповідне рішення Європейського суду з прав людини виглядає досить переконливо і часто змушує протилежну сторону, принаймні подумки, засумніватися у своїй позиції.

Однак на практиці в українському судочинстві із застосуванням, навіть обґрунтованих, посилань на рішення Європейського суду виникає низка проблем. Однією із них є забезпечення суддів опублікованим перекладом повних текстів рішень. Згідно зі ст. 18 Закону суди мають використовувати офіційний переклад рішення Суду, що надрукований у офіційному виданні, або, за відсутності перекладу, оригінальним текстом¹³.

Виконання вказаної функції покладається на державний орган, відповідальний за організаційно-матеріальне забезпечення судів. Сьогодні немає інформації про стан забезпечення судів, як і інших правників, офіційними перекладами рішень Суду.

Слід підкреслити, що однією із основоположних задекларованих європейських цінностей є право на власність, тобто право на мирне володіння своїм майном, визначене у ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод¹⁴.

У цій статті, зокрема, йдеться про те, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

23 січня 2007 р. Вищий господарський суд України виніс постанову за результатами розгляду касаційного подання прокурора м. Севастополя та касаційної скарги Севастопольської міської ради на постанову Київського апеляційного господарського суду від 19 вересня 2006 р. у справі № 47/83 господарського суду м. Києва за позовом прокурора м. Севастополя в інтересах держави, в особі Севастопольської міської ради до ТОВ «Реал Істейт АГ», Севастопольської міської державної адміністрації про визнання недійсним договору оренди землі. У цій справі Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ) визнав за необхідне застосувати судову практику ЄСПЛ у національному законодавстві як інструмент функціонування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, що є частиною національного законодавства України¹⁵. Зокрема, ВГСУ послався на рішення ЄСПЛ від 24 червня 2003 р. «Стретч проти Об'єднаного Королівства Великобританії і Північної Ірландії» (*Stretch v. United Kingdom*, 44277/98)¹⁶. Суть рішення Суду, на

думку суддів ВГСУ, в тому, що визнання недійсним договору, згідно з яким покупець отримав майно від держави, та подальше позбавлення його цього майна (на підставі того, що державний орган порушив закон при укладенні договору) є неприпустимим.

Перед цим, 1 лютого 2003 р., Вищий господарський суд України також виніс постанову у досить резонансній на той час справі Промислово-фінансового консорціуму «Придніпров'я» про визнання права власності та зобов'язання вчинити певні дії (постанова ВГСУ від 1 лютого 2007 р. у справі № 2/168)¹⁷.

У цьому процесі згадане вище рішення Суду, як аргумент, використовували адвокати одного з відповідачів. Однак ВГСУ не взяв до уваги цей аргумент, зазначивши, що «...застосування судами першої та апеляційної інстанцій ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини та рішення ЄСПЛ від 24.06.2003 р. по справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства» безпідставне, оскільки в цій статті Протоколу йдеться про захист прав власності саме власника, а в зазначеному Рішенні вказано про перевищення повноважень місцевою адміністрацією при позбавленні громадянина права на подовження договору оренди землі...»¹⁸.

У лютому 2010 р. Київський апеляційний господарський суд, розглядаючи справу про визнання права та переведення прав та обов'язків за договором, як джерело права також застосував рішення ЄСПЛ від 24 червня 2003 р. у справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства»¹⁹.

Аналіз цих рішень українських судів дає змогу стверджувати, що одне й те ж саме рішення Суду піддається різній інтерпретації українськими судами. Це, в свою чергу, жодним чином не сприяє правильному та однозначному застосуванню практики Суду.

Приймаючи рішення у згаданій вище справі, Київський апеляційний господарський суд навів суть рішення у справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства»: між позивачем і органом місцевого самоврядування було укладено договір оренди з правом його пролонгації. Після закінчення встановленого строку оренди позивач спробував скористатися своїм правом на продовження оренди, однак орган місцевого самоврядування повідомив, що попереднє рішення було прийнято з перевищенням повноважень і не надав можливості заявникові реалізувати передбачене у договорі оренди земельної ділянки його право на продовження цього договору.

При розгляді справи «Стретч проти Об'єднаного Королівства» ЄСПЛ виходив із того, що передбачене договором оренди право орендаря на продовження цього договору має економічну цінність і юридично належить орендарю (тобто, укладаючи договір оренди, орендар обгрунтовано розраховував на продовження договору оренди). У зв'язку з цим Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що майнове право орендаря, передбачене договором оренди, є «власністю» в розумінні ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і підлягає застосуванню при здійсненні захисту цих майнових прав.

Тобто, ЄСПЛ під час прийняття рішення виходить з позицій справедливості та гарантування власності й майнових прав, що є європейським правовим стандартом.

У 2013 р. Снігурівським районним судом Николаївської області розглянуто одну цивільну справу з постановлянням рішення, яке містить посилання на рішення Європейського суду з прав людини, а саме цивільна справа за позовом органу опіки та піклування Снігурівської районної державної адміністрації Николаївської області до Лавро М. В. про відібрання малолітньої дитини без позбавлення батьківських прав. Рішенням суду від 6 березня 2013 р. позивачу відмовлено у задоволенні позовних вимог за безпідставністю вимог (ненадання позивачем доказів на підтвердження своїх вимог). У рішенні суддя Лисенко М. Є. послався на ст. 17 Закону України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», згідно з якою суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику суду як джерело прав. Згідно з п.п. 58–60 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Савіні проти України» суд зауважив, що витребувана конкретна інформація у цьому зв'язку могла б допомогти визначити, чи виконали відповідні органи свій конвенційний обов'язок зі збереження єдності сім'ї і чи дослідили вони достатнім чином ефективність менш суворих альтернативних заходів перед тим, як клопотати про відібрання дітей від батьків, а національні органи обгрунтували своє рішення про відібрання дітей від батьків, ці аргументи не були достатніми для виправлення такого серйозного втручання в сімейне життя заявників²⁰.

ЄСПЛ при прийнятті рішення виходить з європейського стандарту збереження та непорушності сім'ї, а тому вважає, що компетентні органи не виконали всі можливі дії щодо з'ясування обставин та їх достатність для розлучення батьків з дитиною.

Верховний Суд України, обгрутовуючи позицію стосовно поновлення виплати пенсії, у рішенні від 6 жовтня 2015 р. посилається на рішення ЄСПЛ у справі «Пічкур проти України» та вказує, що у цій справі право на отримання пенсії як таке стало залежним від місця проживання заявника. Це призвело до ситуації, у якій заявник, пропрацювавши багато років у своїй країні та сплативши внески до системи пенсійного забезпечення, був зовсім позбавлений права на пенсію лише на тій підставі, що він більше не проживає на території України (п. 51 цього рішення)²¹.

У п. 54 вказаного рішення ЄСПЛ зазначив, що наведених вище міркувань ЄСПЛ достатньо для висновку про те, що різниця в поводженні, на яку заявник скаржився, порушувала ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., згідно з якою користування правами та свободами, визнаними в Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору

шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або за іншою ознакою у поєднанні зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, якою передбачено право кожної фізичної або юридичної особи мирно володіти своїм майном та закріплено, що ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше, як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом та загальними принципами міжнародного права.

ЄСПЛ у даному випадку виходить з «духу» Конвенції щодо рівності людей незалежно від будь-яких ознак при захисті майнових прав, навіть ознаки громадянства.

Безумовно, ці приклади не дають вичерпної характеристики змісту тих норм, які передбачені Конвенцією. Однак вони у доступній формі розкривають підходи ЄСПЛ до розуміння державами-членами Конвенції своїх обов'язків із гарантування особам прав і свобод, як це передбачено ст. 1 Конвенції.

Підсумовуючи, зазначимо, що застосування Конвенції нині є демократичним виходом із тих проблем, які ще існують у законодавстві України, а також в практиці його застосування. Тому навіть якщо застосування норм Конвенції автоматично й не вплине на кількість звернень проти України до ЄСПЛ, це буде вплив опосередкований, шляхом виправлення помилок і недоліків українського законодавства.

З огляду на досвід інших країн можна прогнозувати, що при доцільному використанні Конвенції в практиці здійснення судочинства зменшиться і кількість звернень проти нашої держави до ЄСПЛ зі скаргами про порушення в Україні тих прав, що гарантуються Конвенцією. А застосування прецедентів ЄСПЛ є прикладом наближення українського правосуддя до високих демократичних стандартів у сфері гарантування прав людини європейської спільноти. Це допоможе підвищити рівень законності та дотримання принципу верховенства права на принципах справедливості та розумності.

¹ Конституція України: чинне законодавство станом на 10 лютого 2011 р. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 96 с.

² Аракелян М. Забезпечення конституційного права людини на захист прав і свобод судом / М. Аракелян // Право України. – 2006. – № 3. – С. 19–21. – С. 19.

³ Погорілко В. Ф. Конституційне право України: навч. видання / В. Ф. Погорілко. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 733. – С. 208.

⁴ Конституція України: чинне законодавство станом на 10 лютого 2011 р. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 96 с.

⁵ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянки Дзюби Галини Павлівни щодо офіційного тлумачення частини другої статті 55 Конституції України та статті 248-2 Цивільного процесуального кодексу України (справа громадянки Дзюби Г. П. щодо права на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи) від 25 листопада 1997 року № 6-зп.

⁶ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Офіційний вісник України. – 2006. – № 32. – С. 270.

⁷ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

⁸ Борисенко М. О. Вплив практики Європейського суду з прав людини на єдність правозастосування в судовій системі України / М. О. Борисенко // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2016. – № 3. – С. 142–151. – С. 143.

⁹ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

¹⁰ Прутка Н. Імплементация норм европейского прецедентного права до правовой системы Украины в частині заборони дискримінації в Україні / Н. Прутка // Роль практики Європейського Суду з прав людини у ствердженні принципу верховенства права: матеріали круглого столу; за ред. І. Г. Оборотова. – Миколаїв, 2016. – С. 41–46. – С. 41.

¹¹ The ECHR in facts and figures 2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Facts_Figures_2013_ENG.pdf

¹² Дударев Д. С. Деякі проблемні питання впровадження судового прецеденту європейського суду з прав людини в Україні / Д. С. Дударев // Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Т. 23 (62). № 1. – С. 352. – (Серія «Юридичні науки»). – С. 133.

¹³ Аналіз застосування судами практики положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини при здійсненні цивільного судочинства за 2013 рік : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mka.court.gov.ua/sud1490/uzagalnenj/uzagal_sud_praktik/konven

¹⁴ Там само.

¹⁵ Постанова Вишого господарського суду України від 23 січня 2007 р. у справі № 47/83 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/388013>

¹⁶ Стретч проти Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.scourt.gov.ua/.../Стретч%20проти%20Сполученого...

¹⁷ Постанова Вишого Господарського Суду України від 1 лютого 2007 р. у справі № 2/168 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/662926>

¹⁸ Аналіз застосування судами практики положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини при здійсненні цивільного судочинства за 2013 рік : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mka.court.gov.ua/sud1490/uzagalnenj/uzagal_sud_praktik/konven

¹⁹ Там само.

²⁰ Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vaas.gov.ua/news/rishennya-yevropejskogo-sudu-z-prav-lyudini-yak-dzherelo-prava/>

²¹ Там само.

Резюме

Лощихін О. М., Погребний С. Б., Яценко Р. В. Застосування прецедентної практики Європейського суду з прав людини судами України: гарантування та наближення до європейських стандартів дотримання прав людини.

У статті обґрунтована практика судів України щодо застосування прецедентів Європейського суду з прав людини при вирішенні господарських, цивільних та інших видів справ. Актуалізується питання доцільності та необхідності використання у правозастосовній практиці українських судів судових прецедентів Європейського суду з прав людини, особливо у випадках, коли чинне законодавство не містить норм, які повною мірою регламентують предмет спору або ж коли норми чинного законодавства не відповідають духу та нормам Конвенції щодо тлумачення того чи іншого права та свободи.

При обґрунтуванні можливості використання судових прецедентів судами України дослідники аналізують конституційні вихідні положення, що закріплюють та гарантують права людини і громадянина, зокрема право судового захисту, та визначають механізм застосування прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

Авторами проаналізовано конкретні приклади застосування судами України прецедентів Європейського суду з прав людини, висловлено міркування щодо доцільності їх застосування та визначено принципи й норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, на дотримання яких спрямовані ці рішення.

Ключові слова: права і свободи людини і громадянина, конституційні права, право на судовий захист, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, судовий прецедент, прецедентна практика, суди України.

Резюме

Лощихин А. Н., Погребной С. Б., Яценко Р. В. Применение прецедентной практики Европейского суда по правам человека судами Украины: гарантирование и приближение к европейским стандартам соблюдения прав человека.

В статье обоснована практика судов Украины относительно применения прецедентов Европейского суда по правам человека при решении хозяйственных, гражданских и других видов дел. Актуализируется вопрос целесообразности и необходимости использования в правоприменительной практике украинских судов судебных прецедентов Европейского суда по правам человека, особенно в случаях, когда действующее законодательство не содержит норм, в полной мере регламентирующих предмет спора или же когда нормы действующего законодательства не отвечают духу и нормам Конвенции относительно толкования того или другого права и свободы.

При обосновании возможности использования судебных прецедентов судами Украины исследователи анализируют конституционные исходные положения, которые закрепляют и гарантируют права человека и гражданина, в частности право судебной защиты, а также определяют механизм применения прецедентной практики Европейского суда по правам человека.

Авторами проанализированы конкретные примеры применения судами Украины прецедентов Европейского суда по правам человека, высказано соображение относительно целесообразности их применения и определены принципы и нормы Конвенции о защите прав человека и основоположных свобод 1950 года, на соблюдение которых направлены эти решения.

Ключевые слова: права и свободы человека и гражданина, конституционные права, право на судебную защиту, Европейский суд по правам человека, Конвенция о защите прав человека и основоположных свобод, судебный прецедент, прецедентная практика, суды Украины.

Summary

Loshchykhin O., Pogrebny S., Yaschenko R. Application of precedents-based approach of European Court of Human Rights by Ukrainian courts: guaranteeing and moving towards European standards of abidance to human rights.

The article looks at the Ukrainian courts' practices in applying precedents from European Court of Human Rights in making rulings in economic, civil and other types of cases. The question of suitability and necessity of applying precedents from European Court of Human Rights in law enforcement practices of Ukrainian courts are raised, especially when current legislation doesn't contain norms, which would fully cover the subject of dispute or when the norms of the current legislation are not in the spirit and norms of Convention on interpreting specific rights or freedoms.

While looking at the potential application of court precedents by Ukrainian courts, academics analyse basic constitutional principles, which determine and guarantee the human and civil rights, especially the right to defence in court; they determine the mechanism of applying precedents-based approach of European Court of Human Rights.

Authors analysed specific examples of Ukrainian courts applying precedents from European Court of Human Rights, presented argument as to the suitability of applying them and determined principles and norms of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950), which are being safeguarded by such applications.

Key words: human and civil rights and freedoms, constitutional rights, rights to defence in court, European Court of Human Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, court precedent, precedents-based approach, Ukrainian courts.